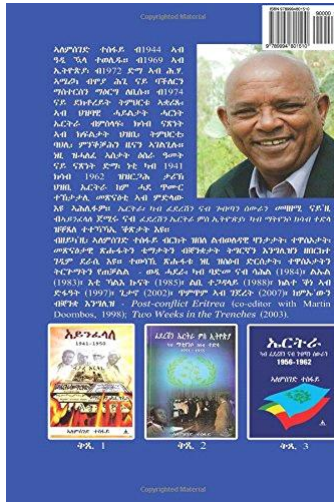

‘ቃለ-መጠኑት’፣ አቶ አለምሰገድ ተሰፋይ እዩ።

‘እቲ ኻልእ ኩናት’ - አድማሳዊ ሓቅነት ዘለዎ

ኤርትራዊት ድራማ!

ዮሴፍ ሃይለማርያም

ናይ ሎሚ ዕዳም ዓምዲ ‘ቃለ-መጠኑት’፣ አቶ አለምሰገድ ተሰፋይ እዩ። ብ1944 ኣብ ዞባ ደቡብ - ከተማ ዓዲ-ኳላ ዝተወልደ አቶ አለምሰገድ፣ ብ1969 ኣብ ኢትዮጵያ፣ ብ1972 ድማ ኣብ ሕቡራት መንግስታት ኣመሪካ፣ ብሞያ ሕገ ናይ ባቲሎን ማሰተርስን ማዕርግ ዝለበሰ’ዩ። ብ1974 ናይ ዶክተራት ትምህርቱ ኣቋሪጹ፣ ኣብ ህዝባዊ ሓይልታት ሓርነት ኤርትራ ብምሰላፍ ከኣ፣ ክሳብ ናጽነት ኣብ ዝተፈላለየ - ማለት ኣብ ትምህርቲ፣ ባህሊ፣ ምንቕቓሕን ዜናን ኣገልገሉ። ነዚ ዝኣለፈ ኣስታት ዕስራ ዓመት ናይ ናጽነት ከኣ፣ ነቲ ክብ 1941 ክሳብ 1962 ዝዘርጋሕ ታሪኽ ህዝቢ ኤርትራ፣ ከም ሓደ ሞሙርን ተኸታታሊን መጽናዕቲ ኣብ ምድላው ኣሕጊፋዎ። ‘ኣይንፈላለ’ (1941-1950)፣ ‘ፊደረሽን ኤርትራ ምስ ኢትዮጵያ፣ ክብ ሚትዮንሶ ክሳብ ተደላ’ (1951-1955)፣ ‘ኤርትራ ክብ ፊደረሽን ናብ ጉብግን ሰውራን’ (1956-1962)፣ ዝሰላ ንታሪኽ ህዝቢ ኤርትራ ዝገልጸ ዓበይቲ ተኸታተልቲ ቅጽታት ከኣ ክብ ፍርያቱ እዩን። ብዘይካዚ፣ አቶ አለምሰገድ ተሰፋይ፣ ልብ-ወለዳዊ ዛንታታት፣ ተሞሳኦታት፣ መጽናዕታዊ ጽሑፋትን ቴማታትን ብጅንቋታት ትግርኛን እንግሊዝን ዘበርከተ ገዲም ናይ ታሪኽ ተመራማሪ ደራሲን ተርጓምን’ዩ።

አቶ አለምሰገድ ተሰፋይ፣ ኣብ ዝኣለፈ ቀረባ ግዜ፣ ብዛዕባ’ታ ኣብ 1984 ኣብ ሚዳ ዝደረሳ - “እቲ ኻልእ ኩናት” እትብል፣ ገዛእቲ ሓይልታት ኢትዮጵያ ህዝቢ ኤርትራ

ንምብራዝ ይጥቀምሉ ንዝነበሩ ሰወር ኩናት እተቃልዕን፡፡ ኣብ ዝተፈላለዩ ቦታታት ናይ ኤውሮጳ ተፈላጥነት ረኪባ ዘላን ተዋሰኦኡ ብዝምልከት፡፡ ብሰነ-ጥበብዊያን ደቂ ሪፖብሊክ ኣየርላንድ ብዝተገብረሉ ዕድመ ናብ'ታ ሃገር ገይሹ ነይሩ። ብዘይካ'ዚ፡ ኣብ'ቲ 'ማይልስ ሞርላንድ' ዝተባህለ ንኣፍሪቃውያን ጸሓፍቲ ብሰነ-ጽሑፍ ኣወዳዲሩ ሸልማት ዝህብ እንግሊዛዊ ትካል ተሳቲፉ - ካብ 550 ተወዳደርቲ፡ ምስ ቀዳሞት ሓሙሽተ ብምዃን ቅድሚ ሕጂ ንዝደረሰም ናይ ታሪኽ ጽሑፋቱ እናተርጉመ ኣብ ዓለማዊ መድረኽ ንኸሰፍር ዕድል ረኺቡን ናይ ገንዘብ ሸልማት ተዓዊቲን ኣሎ።

ኣቶ ኣለምሰገድ ተሰፋይ፡ ብዛዕባ ንደገ መገሺኻ ክንጅምር?

ንደገ ዝገሸኹሉ ምኽንያት፡ ኣብ ድራማ ዝነጥፉ ደቂ ሪፖብሊክ ኣየርላንድ ብዝገበሩለይ ዕድመ'ዩ ነሩ። እቲ ዕድመ፡ ነታ “እቲ ኻልእ ኩናት” እትብል ኣብ ሜዳ ዝጸሓፍኩዎ ናይ መድረኽ ድራማ፡ ኣብ መድረኽ ድራማኦም ንኸንቡብዎ ምድላዎት ስለዝነበረ'ዩ። ተዋሰኦ “እቲ ኻልእ ኩናት”፡ ብመልክዕ ቪድዮ ይኹን ኣብ መድረኽ ድራማ ብሰፊሑ ዝተዘርግሑት'ያ። በዓል ወዲ ሻውል፡ ግዜነሹ፡ ታንኪ፡ ወይኒ፡ ኣልማዝ ወዘተ ዝተዋሰኡዎ ድማ'ያ። እዛ ናይ መድረኽ ድራማ እዚኣ፡ ኣብ'ታ “ክልተ ችነ ኣብ ድፋዓት”፡ (Two Weeks in the Trenches) እትብል ናብ እንግሊዝኛ ዝተተርጉመት መጽሓፊይ ዘላ እያ። ኣብ 1997 ድማ፡ ኣብ ዓዲ እንግሊዝ - ከተማ ሊዲስ፡ ኣብ መድረኽ ድራማ ተራእያ ነይራ። ብድሕሪ'ዚ፡ ኣብ ዓዲ እንግሊዝ ኣብ ዝተሓትመ ዝተፈላለዩ መጻሕፍቲ፡ ምስ ካልኣት ተዋሰኦታት ክትሰፍር ክኢላ።

እዞም ኣብ ድራማ ዝነጥፉ ሞያዊያን ደቂ ሪፖብሊክ ኣየርላንድ፡ ኣብ'ቲ ናይ ዓዲ እንግሊዝ መጻሕፍቲ ምስ ረኽቡዎ ኣዘያ እያ መሲጣቶም። ትሕዝቶኦን ንዓኣቶም ዝምልከት ስለ ዝመሰሎም፡ ኣብ'ቲ ኣብታ ሃገር ዝዳሎ ፌስቲቫል፡ ናይ ልምምድ ምንባብ (Rehearse Reading) ፕሮግራም ከዳልውላ ወሲኖም። እዚ ከኣ፡ ምርኢት ዘይከኑነስ፡ ነታ ተዋሰኦ ኣብ መድረኽ ተለማሚዶም ብድሕሪኡ ከንብብዎ ማለት'ዩ። በዚ ድማ፡ ኣብ'ዚ ፕሮግራም'ዚ ንኸሳተፍ'ዎ፡ ምስቶም ኣንበብቲን ኣብኡ ዝመጹ ተዓዘብቲን ንኸዘራረብ ዝግለመ ዕድመ ሰዲዶምለይ። እታ ተዋሰኦ፡ ብፕሮፈሽናል ሞያዊያን ተዋሳኢቲ'ያ፡ ከምታ ዘላታ ብምልእታ ተነቢባ። ብድሕሪ'ዚ፡ ምስቶም ኣብኡ መጸኢም ዝነበሩ ፕሮፌሰራት፡ ተመሃሮን ሓፈሻዊ ረኣይትን፡ 'ስለምንታይ ከም ዝጸሓፍኩዎን እንታይ ከምዝገበርኩን ቃለ-መጠይቕን ዕላልን ገይረ። ናይ ብሓቂ ድማ ጽቡቕ ነይሩ። ታሪኽና፡ ከምዚ እናበለ ኣብ ዓለማዊ መድረኽ ዝፍለጠሉ ዕድል ክፍጥር ከኣ ብሓቂ ኣሕጉሱኒ።

ድርሰትካ ምስ ኣንበብ-ዎ'ዎ፡ ከመይ ተወኪላ ረኺብካ? እንታይ ከ ተሰሚዑካ?

እቶም ተዋሳኔ፣ ፕሮፌሽናል ሞያዊያን ስለዝኹኑ፣ ብጽቡቕ'ዮም ወኪሎማ። ነቲ ጽሑፍ ርእዮም'ኳ እንተኣንቡብዎ፣ ኣቐዲሞም ተለማሚዶምዎ ስለዝጸንሑ፣ ነቲ ንባብ ብጽፈት'ዮም ኣንቢቦምዎ። ናይ ብሓቂ ከኣ፣ ንልዕሊ ሓደ ሰዓት ዝኣክል ጠልጠል ኣቢሎምና። ነቶም ኣብታ ተዋሰኦ ዘለዉ ጠባያት'ውን ከምታ ዘለዉዎ - ሌተሱሱ፣ ኣሱቴር፣ ኣሰፋ ወዘተ እናበሉ'ዮም ኣንቢቦምዎ። ስለዚ፣ ሞያዊያን ስለዝነበሩ፣ ዘዕግብ'ዩ ነይሩ። ኩሉ ተሳታታፋይ እውን ተሓጉሱ። ልዕሊ ኩሉ ግን ኣነ ተሓጉሱ። እቲ ኣጋጣሚ፣ ካብ ዝተፈላለዩ ሃገራት ኤውሮጳን ኣፍሪቃን ዝመጹ ካብ ሰብዓ ዘይውሕዱ ዕዳማት ዝተሳተፍዎ ብምንባሩ ከኣ፣ እቲ መድረኽ ንህዝቢ ኤርትራ ዘጋጠሞ ሰወር ኩናት ናይ ገዛእቲ ንክንጸባረቕን ንክፍለጥን ዕድል ፈጠሩ።

ሕጂ ዕላማኡም እንታይ'ዩ?

ከምቲ ንሳቶም ዝብልዎ፣ ምወላ እንተደኣ ረኺቦም፣ ነታ ተዋሰኦ ኣብ ሪፖብሊክ ኣየርላንድ፣ እንተሰ ከምዘላቶ እንተሰ ምስ ናይ ሃገርም ብዘሰማማዕ መገዲ፣ ክርዕምዎ'ሞ፣ ብመልክዕ ድራማ ኣብ መድረኽ ከቕርብዎ ሓሳባት ኣለዎም። ንዘራረቡን ንጸሓፋን እውን ኣለና። ትሕዝቶ ተዋሰኦ “እቲ ኻልእ ኩናት”፣ ኣብ ልዕሊ ደቀንሰትዮ ብገዛእቲ ዝፍጸም ዓመጽን ኣገዲድካ ቁልዓ ምውላድን ዝምልከት'ዩ። እዚ ከኣ ኣድማሳዊ ኣርእሱቲ እዩ። ንሳቶም ተገዲሶምሉ ዘለዉ'ውን በዚ ምክንያት'ዩ። ከመይ ክትከይድ'ያ ብሕጂ ዝርኣ ጉዳይ ክኸውን'ዩ።

ኣብ 1997 ብመልክዕ ድራማ ተራእያ ነይራ ኢልካ'ሞ፣ ብኸመይ...?

ተዋሰኦ “እቲ ኻልእ ኩናት”፣ ኣብ 1995 እዩ ጀይን ፕላሰቶ ዝተባህለት እንግሊዛዊት ፕሮፌሰር፣ ናብ ኤርትራ መጸኢ ናይ ትግርኛ ተዋሰኦ ምስ ሓተተት፣ ናብ እንግሊዝ ተርጉመ ሂቢያ። በዚ ከኣ፣ ከምዚ ሕጂ ኣብ ሪፖብሊክ ኣየርላንድ ዝገበርዎ፣ ኣብ 1996 ኣብ ዓዲ እንግሊዝ ንመጀመርታ ግዜ ንባብ ተጌሩላ። ሸው'ውን ኣነ ተዓዲመ ከይደ እዩ። ምስ ተነበበት ከኣ፣ ኣብኡ ዝተሳተፉ ብዙሓት ህንዳዊያን፣ ጀማይካዊያን፣ ብራዚላዊያን ወዘተ፣ ቡቲ ዛንታ ቡክዮም። ምስቲ፣ ገዛእቲ ሓይሊታት፣ ደቀንሰትዮ ብሓይሊ ከምዝምርዓዎን ዓሚጽካ ከምዝወልዳን እናገበሩ፣ ቡቶም ቁልዑ ሕብረተሰቦም ንምብራዝ ዝተጠቐምሉ ሚላ ከምዝመሳሰል ብምምስካር ከኣ፣ ተዋሰኦ “እቲ ኻልእ ኩናት” ኣድማሳዊ ክውንነት ከምዘለዎ ገሊጸም።

ብምቕጻል፣ ኣብ 1997፣ ‘ዌስት ዮርክሽር ቲያትር’ ኣብ ዝተባህለ ኣብ ዓዲ እንግሊዝ ዝርከብ ዓቢዩ ናይ ትያትር ቦታ፣ ኣብ ናይ መድረኽ ድራማ ብግቡእ ተዋሰኦም። ሸው'ውን ምስ ሓፍተይን በዓል ጠዓመ በዩንን ካልኣት ኣዕሩኽተይን ተዓዲምና

ተሳታፊና ነይራ። እታ ተዋሰኑ ደማ፣ ንክልተ ቕነ ዝኸውን ኣብ'ቲ ቦታ ተራእያ። ካልኣ፡ ኣብ ቢቢሲ፡ 'ፕላይ ኦፍ ዘ ዊክ' (BBC፡ Play of The Week) ተባሂላ፡ ክሳብ ሰለስተ እብረ ብመልክዕ ተዋሰኑ ተሰሚዖ። ኣብ ካልኣ ቦታታትን ዩኒቨርሲታትን ናይ ዓዲ እንግሊዝ'ውን ቀሪባ እያ። ሕጂ ከኣ፡ እዞም ኣየርላንዳዊያን፡ ድሕሪ ዕስራ ዓመታት፡ 'ከምዚኣ ዝኣመሰለት ተዋሰኑኻ ረኺብና'ዎ፡ ኣብ ኣደ ፌስቲቫል ፕሮግራም ክንገብረላ' ምስ በሉኒ፡ ንዓይ'ውን ገሪመኒ እዩ። ነዛ ተዋሰኑ ዝተገደሱላ ደማ፡ እንግሊዛዊያን ከምኡ ገይሮሙና እዮም ስለዝብሉ ይኸውን።

ተዋሰኑ “እቲ ኻልኣ ኩናት” ብኸመይ እያ ንህዝቢ ኤርትራ ትውክሎ?

ከምቲ ዝበልኩኻ፡ ተዋሰኑ “እቲ ኻልኣ ኩናት” ናይ ቀደም ተዋሰኑ እያ። እዚ ኣብ ማእከላይ ዕድመ ዘሎ ወለዶ ዝፈልግ ዘይክኸውን ይኸእል'ዩ። ነዛ ተዋሰኑ፡ ኣብ ሜዳ ኣብ 1984 ደሪሲያ፡ ኣብ 1985 ከኣ ኣብ ድራማ ተራእያ። ብድሕሪ'ዚ እውን ኣብ ቪዲዮ ተቐሪጹ፡ ኤርትራዊያን ናብ ዝርከብዎ ከባቢታት ናይ ዓለም ተዘርጊሑ። እቲ ቪዲዮ ደኣ ኣሪጎምበር፡ ኣብ ውሽጢ ሃገር'ውን ሓሓሊፋ ኣብ እዋን በዓላት ኣብ ቲቪ-ኤሪ ትረኣ እያ። እዛ ተዋሰኑ እዚኣ፡ ኣብ ውሽጢ ጸላኢ፡ ኣብ ከተማ ኣሰመራ፡ ኣብ መንጎ ኣደ ኤርትራዊት ዝተመርዓወ ካድር ናይ ኢትዮጵያን ኣብ መንጎ ኣደኣ ነታ ሰበይቱ እትኸውን ዘላን ዝፍጠር ሕቶ 'መን ነዛ ሃገር ወነ' እዩ። እቲ ኢትዮጵያዊ ካብታ ኤርትራዊት ስለዘወለደ፡ 'ነዚ መሬት'ዚ ኣነ እዩ ዝረገጸ' ክብል ከሎ፡ እታ ዓባይ ኣደ ከኣ፡ 'ብውላድና ዲና ንሕና ክንግዛእ' ብዝብል፡ ነቲ ቁልዓ ኣሕዲጋቶ ንሚዳ ትኸይድ። ኣብ ሜዳ፡ ከም ኤርትራዊ ተዕብዮ። ስለ'ዚ፡ እዛ ተዋሰኑ እዚኣ፡ ነቲ ገዛእቲ ሓይልታት ንህዝቢ ኤርትራ ንምብራዝ ዝጥቀምሉ ዝነበሩ ሰወር ኩናት ብሰፊሕ ተዘንቱዎ።

ኣብ'ዚ፡ ሓንቲ ክትንጽር ዘለዎ ጉዳይ ኣላ። “እቲ ኻልኣ ኩናት፡” ነቲ ገዛእቲ ኩነ ኢሎም፡ ኣቃውማ ግዙኣቶም ንክቕይሩ ዝገብርዎ ዘርኢ ናይ ምብራዝ ዘመተ (ብእንግሊዝኛ Ethnic Cleansing ዝበሃል) እያ ተቃልዕ። ብዛዕባ ክልተ ፍቕራት ዝገብሩዎ ንጹህ መውሰዕ ኣይኩነትን። ፍቕሪ ፍቕሪ እዩ። ኣብ'ዚ ዝረባ የለን። ዘርኢ ህዝቢ ንምብራዝ ዝካየድ ናይ ዓመጽ ተግባራት ግን ክውገድ ዘለዎ ኣድማሳዊ ነውሪ እዩ - መልእኽቲ “እቲ ኻልኣ ኩናት” እውን እዚ እዩ።

ኣቶ ኣለምሰገድ ተሰፋይ፡ ብኸመይ ኢኻ ኣብ'ቲ ውድድር ክትሳተፍ ክኢልካ?

አቅድም አቢሉ፤ አብ አመሪካ ዘለው ገለ ፈተውቲ፤ አብ ዓዲ እንግሊዝ ሓደ ሽልማት ዝውሃብ ኣሎ'ዎ፤ ናብኡ ጽሑፍካ እማመ ዘይተቐርብ ኢሎሙኒ። እቲ ሽልማት፡ ብማልስ ሞርላንድ ዝተባህለ ትካል ዝውሃብ'ዩ። ማይልስ ሞርላንድ፡ “ራይቲንግ ስኮላርሽፕ ኣዋርድ” ዝተባህለ ሽልማት መስሪቲ። አብ ብዙሕ ናይ ግብረ-ሰናይ ተግባራት ዝነጥፍ'ዩ። ሓደ ካብ'ቲ ዝገብር፡ ንኣፍሪቃውያን ደረሰቲ ምትብባዕ'ዩ። ንሱ ዝሆነ ሽልማት፡ ከም'ቲ ካልእ ሽልማታት ማለት፡ ንሓደ ሕሉፍ ጽሑፍ ዝውሃብ ዘይኩኑ፤ ንኣፈሻዊ ጽሑፋትካ ዝውሃብ ሽልማት'ዩ። አብ'ቲ መጀመርታ ንኸምዚ ኸማይ ብዕድመ ዝደፍኡ ደረሰቲ ዝኸውን ሰለ ዘይመሰለኒ ኣይተገደስኩሉን። እቲ ውድድር ንኸዕጾ ክሳብ ሰለስተ ኣርባዕተ መዓልቲ ዝተርፎ'ውን እማመ ኣየቐረብኩን። ዳሕራይ ግን ‘እስከ ዘይፍትን ብምባል’ ተወዳዲረ። አብ'ቲ ውድድር እተቐርቦ ድማ፡ ሓደ እማመ (proposal)፤ ካልኣይ ካብ ጽሑፋትካ ንመርኣዩ እትኸውን ጽሕፍቲን፤ ሳልሳይ ከኣ፡ ጽሑፋትካ ብምሉኡ እንታይ ምዃኑ ኣሕጺርካ መግለጺታት ብምሃብን'ዩ። እቶም ደያኑ ዝፈርዱኻ ድማ፡ ነታ ዘቐረብካዎ እማመ ምስ ዘቐበሉዎ፡ ሓዲሽ ነገር ከተምጽእ ትኸእል'ያ ዝብል መረዳእታ ምስ ዝህልዎምን እታ ጽሕፍትካ ብልጽትን ናይ ኣጸሓፊኡ ክእለትካ እተመስክርን ኩይና ምስ ዝረኸቡዎን እዩ።

እቲ ውድድር'ዎ፡ ከመይ ነይሩ?

እቲ ውድድር አብ 2017'ዩ ንመበል 5ይ ዓመቲ ተኻዪዱ። ካብ ትሽዓተ ሃገራት ኣፍሪቃ ዝመጸእና 550 ኣፍሪቃዊያን ጸሓፍትን ደረሰትን ድማ ተሳቲፍና። ካብኣቶም፡ ፈለግ 21 ጸሪና፡ ዳግማይ ብዘተኻየደ ምጽራይ ግና ሓሙሽተ ተመሪጽና። ቅድሚ ሕጂ ዓመታዊ ኣርባዕተ ሰባት ሞራይ'ዮም ዝዕወቱ ነይሮም። ሎሚ ግን፡ ብሰንኪ እቲ ውድድር ሓያል ምንባሩ፡ ደያኑ ካብቶም ዝተመረጸና ሓሙሽተ ተወዳደርቲ ንሓደ ንኸትርፉ ክውሰኑ ሰለዘይከኣሉ፡ ዕዉታት ሓሙሽተ ኩይንና። እቶም ምሳይ ዝተዓወቱ፡ ክልተ ደቂ ናይጀርያ፡ ሓንቲ ጓል ደቡብ ኣፍሪቃ ሓንቲ ድማ ጓል ዚምባብወ'ዮም። ኣርባዕቲኦም ብልቢ ወለድ ክዕወቱ ከለዉ፡ ናተይ ፍልይ ዝበሎ ግና፡ ብሓቀኛ ታሪኽ ምዕዋተይ'ዩ።

ንመወዳደሪ ዘቐረብካዎን ጽሑፋትካ ኣየኖት ነይረን?

አብ'ቲ እማመ፡ ነተን ሰለስተ ጽሑፋተይ - ኣይንፈላለ' (1941-1950)፡ ‘ፈደረሽን ኤርትራ ምስ ኢትዮጵያ፡ ካብ ሚትዮንሶ ክሳብ ተድላ’ (1951-1955)፡ ‘ኤርትራ ካብ ፈደረሽን ናብ ጉብጣን ሰውራን’ (1956-1962) ዝብላዩ ኣቐሪብዮን። ነዚኣተን ከኣ፡ ነቲ ውሽጣዊ ምዕባለ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ዘርእያ ሰለዘኹና'ዩ። ውሽጣዊ ምዕባለ ታሪኽና፡ ኩሉ ግዜ ቦቲ ብእንግሊዝ፡ ኣመሪካ፡ ፈረንሳይ፡ ኢትዮጵያ፡ ዘቐርብዎ ሰነዳት

ሰለዘፍረድ፡ ነቲ ህዝቢ ኤርትራ ከመይ ጌሩ ካብ ዓመጽ ናይ ፈደረሽን ናብ ሰውራ፡ ካብ ሰውራ ናብ ናጽነት መጸኢ ኣየርእንዮ። መጽሓፍተይ ግና፡ ንዓኡ ከርእያየን ዝብገሳ። ዘቕረብኩዎ እማመ ድማ፡ 'ነዚ ጸሚቕ ከርኢ ኣብ ሓደ ናይ እንግሊዝኛ ቅጹ ከቕርብ' ዝብል'ዮ። ካልኣ፡ “ወኪ ዝተቐጸለትሉ መዓልቲ” ዘርእስታ ናተይ ሓጻር ዛንታ፡ ኣብ ናይ ዓዲ እንግሊዝ መጽሔት ዝተሓትመት ሰለዘላ፡ ከም መርኣያ ናይ ስነ-ጽሑፍ ዓቕመይ ኣቕረብሎም። እዚኣተን ከኣ ኣገደተናኒ።

ተዋሂብኩም ዘሎ ዕዮ እንታይ'ዩ?

ተዓዊትና ዘለና ሓሙሽተና ደረሰቲ፡ ብመሰረት ዘቕረብናዮ እማመ ሓደ ጽሑፍ ከንቕርብሎም ግደታ ኣለና። ንኣብነት፡ ኣነ ካብ ሰለሰቲኣን ጽሑፍተይ ንታሪኽ ህዝቢ ኤርትራ እትገልጽ ሓንቲ ቅጹ መጽሓፍ ጸሚቕ ብጃንቋ እንግሊዝ ከዳሉ'ዮ። እቶም ካልኣት ኣርባዕተ ዕድታት ድማ፡ ምስ ከባቢኦም ዝኸይድ ታሪኻዊ፡ ፋንታዝያውን ተመሳሳሊ ልቢ ወለድን ከቕርቡ እዮም። ነዚ ተዋሂቡና ዘሎ ዕዮ፡ ኣነ ኣብ ውሽጢ 15 ወርሒ ክውድኦ፡ ንሓቶም ድማ ኣብ ውሽጢ 12 ወርሒ ክውድኦም ተሓቢሩና ኣሎ። ተዓዊትናሉ ዘለና ናይ ገንዘብ ሽልማት ድማ፡ ወርሓዊ ብእንቕርቦ ስራሓት እናተቐረረጸ'ዮ ዝወሃበና።

ኣንቡቡቲ ደኣ ሻሂ ኣሱትዮና ከይብሉኻ'ምበር፡ መጠን ሽልማትካዶ ምሓበርካና?

እቲ ሽልማት፡ ኣብ ሓደ ግዴታ ዘእትወካ ስራሕ ደኣ'ምበር፡ ብዙሕ ገንዘብ ኣይከኑን። ሚልዮነር ዝኹንኩ ከኣ ከይመሰለካ - ውሑድ'ዮ። እንተደሊኻ ኣብ መርቡብ ሓበሬታ ማይልስ ሞርላንድ ክትርእዮ ዝከኣል'ዮ። ካብ ኣፍካ ክሰምዖ ካብ በልካ ግን፡ ኣብ ውሽጢ 15 ወርሒ እናተቐረረጸ ዝወሃበኒ ናይ 22,500 ፓውንድ ናይ ገንዘብ ሽልማት ተዓዊተ ኣለኹ። ካብተን ንታሪኽ ህዝቢ ኤርትራ ዝገልጸ ሰለሰተ መጻሕፍተይ፡ ወርሓዊ 10 ሽሕ ቃላት ብእንግሊዝኛ እናቕረብኩ ከኣ፡ ኣብ ውሽጢ 15 ወርሒ ንታሪኽ ህዝቢ ኤርትራ እትገልጽ ውድእቲ መጽሓፍ ከዳሉ እዩ'ቲ ሓሳብ። እቶም ኣርባዕተ ተዓዊቶም ዘለዉ ብጾተይ ድማ፡ ነፍሲ-ወከፎም 18 ሽሕ ፓውንድ ናይ ገንዘብ ሽልማት ተዓዊቶም ኣለዉ።

በል እንቋዕ ኣሓጉሰኻ'ሞ፡ ምስ ተዓዊትካ ዝሓደረካ ስምዒት?

ሓጉስ ይሃብካ! ኣብ'ዚ ሽልማት፡ ሰለሰተ ዝመሰጣኒ ነገርት ኣለዎ። እታ ሓንቲ፡ ብገንዘብ ከይተጸገምካ፡ ፍኹስ ኢሉካን ኣሰተርሒኻን ክትጽሕፍ ዘኸእል ምዃኑ'ዮ። እዚ ከኣ፡ ኣብ ኣሰመራ ወይ ኣብ ቤት ጽሕፈትካ ከይንካ ክትጽሕፍ እንተደኣ

ዘጸግመካ ከይነ፡ እቲ ገንዘብ ናብ ባጽዕ ወይ ናብ ካልእ ምቹእ ቦታታት ከይድካ ክትጽሕፍ ዘኽእለካ ስለዘኹኑ፡ እታ ካልኣይቲ፡ እተን ገንዘብ ወርሓዊ ስለዘህቡኻ፡ ኣብ ወርሒ 10 ሽሕ ቃላት ከተዳሉ ወይ ዕሰራ ገጽ ክትጽሕፍ ግዴታ ኣለካ፡ እንተዘይከነ ገንዘብ ኣይወሃቡካን'ዩ፡ እታ ሳልሳይቲ ድማ፡ ኣብ'ቲ እተዳልዎ ትሕዘቶ፡ ጸቕጢ ኹነ ምስግዳድ ኣይገብሩልካን'ዮም፡ ኣርታዒ ወይ ኣራሚ ጽሑፍካ ባዕልኻ ዝመረጽካዮ ሰብ ክትገብር ዕድል ኣለካ፡ ኣብ መወዳእታ'ውን ኣብ ሕትመት ክሕግዡኻ ይኽእሉ'ዮም፡ ስለዚ፡ ኣነ ንሰለሰቲኣን መጻሕፍተይ ጸሚቕ ናብ እንግሊዝ ብምትርጓም፡ ሓንቲ ቅጺ መጽሓፍ ከዳሉ ክታመይ ኣንቢረ ስለዘለኹ፡ ሕጂ ወለቕ ዘለቕ የለን፡ እቲ ገንዘብ'ውን ቀሲነ ንክጽሕፍ ዘተባብዓኒ ስለዘኹኑ፡ ገለ ግዜ ባጽዕ እንተርኢኻኒ፡ ቀሲነ እጽሕፍ ከምዘለኹ ፍለጥ፡፡

ኣብ'ቲ ውድድር ምዕዎትካ፡ ክንዮ ሽልማት ረብሓ እንታይ'ዩ?

ናይ ታሪኽ ጽሑፍተይ፡ ብትግርኛ፡ ትግረን ዓረብን ጥራይ ተውሲኑ ዘሎ፡ ብኣምሓርኛ'ውን ይፍተን ኣሎ፡፡ ሕጂ ግን፡ እዚ ናይ ህዝቢ ኤርትራ ታሪኽ፡ ብጃንቋ እንግሊዝ ተጻሒፉ ኣብ ዓለም ክዘርጋሕ ስለዘኹኑ፡ ካብ ዕጥይጥይ ምባል ኣውጺኡ ንክብገሰ ዓቢ ጥራል ሂቡኒ ኣሎ፡፡ 'ዘን ናይ ታሪኽ መጻሕትኻ መዓስ ኢኻ ናብ እንግሊዝኛ ትትርጉመን' እናበሉ ጸቕጢ ንዘፈጥሩለይ፡ ኣብ ውሽጢ ሃገር ይኹን ኣብ ደገ ዘለዉ ብጾትን ፈተውትን እውን ቁሩብ ዘቕስን ክኸውን'ዩ፡፡ ካልኣ፡ እቲ ብዘተፈላለዩ ገዛእቲ ዘይምሰሉ ሓዘ ዘሎ ታሪኽ ህዝቢ ኤርትራ፡ ቡቲ ሓቀኛ መልክፀ እንብሎ ተዘንትዩ ኣብ ናይ ዓለም ታሪኽ ንኤርትራ ዘፋልጥ ተወሳኺ ጽሑፍ ክኸውን'ዩ፡፡ እቲ መጻሕፍቲ ምስ ተሓትመ፡ ቡቲ ትካል ናብ ናይ ዓለም ኣብያተ ንባብን መጻሕፍትን ክዘርጋሕን ካልኣት ንክፈልጥዎ ዕድል ክረክብን'ዩ፡፡ ሓደ ኤርትራዊ ደራሲ፡ ብኣህጉር ኣፍሪቃ ደረጃ ኣብ ዝግበር ውድድር ተዓዊቱ ክበሃል ከሎ'ውን፡ ንፃና ሓበን፡ ብፍላይ ንመንእሰያትና ጥራል ዘስንቕ'ዩ፡፡ ንኤርትራውያን ደረሰቲ ድማ፡ ናብ ናይ ዓለማዊ መድረኽ ገጽና ከነማዕደ'ዮ፡ ንኤርትራዊ ታሪኽን ባህልን ብደረጃ ዓለም ከነፋልጥ ኣፍ-ደገ ክኸፍተልና'ዩ፡፡ ኣውራ እቶም ብቕዓት ዘለዎም ብእንግሊዝኛ ዘጽሕፉ፡ ናብ ከምዚ ዓይነት ውድድር ክጥምቱ ክድርኹም ተስፍ እገብር፡፡

ምስ መጻሕፍትኻ ወይ ድርሰታትካ ኣላልየና?

እቶም ዘንብቡን ዝገደሱን'ኳ ይፈልጥወን እዮም በሃላይ'ዩ፡፡ ብዘኹኑ፡ ሰለስተ ናይ ታሪኽ መጽሓፍቲ፡ ወዲ ሓደራ፡ ክልተ ቕኑ ኣብ ድፋዓት ምስ ናይ እንግሊዝኛ ትርጉማ፡ ጌታኖ፡ ጥምጥም ኣብ ገጀረት፡ . . . ኮታ ክሳብ ዓሰርተ ዘኸውን መጻሕፍቲ

ጽሐፊ አለኹ። ድራማታት፣ ተዋሰኝታት፣ መጽናዕታዊ ጽሑፋትን ሓጸርቲ ዛንታታትን ወን አለዉ።

ኣብ ጽሑፍካ ኩነ ኣብ ካልእ ርክባትካ፣ ኣውራ ምስ መንእሰያት ጽቡቕ ርክብ'ዩ ዘለካ። እዚ ካብ ምንታይ'ዩ ትብል?

ዋእ! እቲ ግዜ'ኮ ናቶም'ዩ፣ እቲ መጻኢ'ውን። ሓደ ደራሲ ምስ መንእሰያት ዘይራኹብ፣ ዘይማኸር፣ እንተደኣ ኩይኑ ደራሲ ክትብሎ የሸግር'ዩ። ኣነ ከኣ፣ መንእሰያት እፈቱ'ዩ። ምስኦም ምዕላል፣ ምስኦም ምውሳኔ ደስ'ዩ ዝብለኒ። ካብኣቶም ብዙሕ'ዩ ዝመሃር። ሰባት እውን አለዉ ኣብ ደቂ-ኣንስትዮ ብዙሕ ኢኻ እተተኩር ዝብሉኒ። ሓቆም እዮም - እተን ቀንዲ ናይ ባህሊ ኣተሓላለፍቲ ንሳተን'የን። ብዛዕባኣን ክጽሕፍ ከለኹ፣ እቲ ባህሊ መሊሱ ኳዕ ኢሉ'ዩ ዝረኣየኒ። ንኣብነት፣ ኣብ ሓዘን ክበኽያ ጸኒሐን፣ ኣብ'ታ ጓይላ ከይደን ይስዕስዓ። እዚ ከኣ፣ ስቕ ኢልካ ኣይኩነን ዝመጽእ - ናይ ውሽጥን ናይ ልብን'ዩ። ናይ'ቲ ባህሊን ናይ ሕብረተሰብን ስምዒት፣ ወለድትን ፈጠርትን ደቂ-ኣንስትዮ እየን። ንሳተን ዘይቅልሰኦ ባህልን ልምድን የለን። ስለ'ዚ፣ ኣብ'ቲ ከርሰን፣ ኣብ'ቲ ውሽጠን ዘሎ ስምዒታት ክትገልጸን ከለኹ፣ ንዓይ ካብ ደቂ-ተባዕትዮ ንላዕሊ ዝያዳ ስምዒት'የን ዝህባኒ። ንዓኣን ክገልጸን ስለዝቐለኒ፣ ብዛዕባኣን ብዙሕ ጽሑፋት እየ ኣዳልየ።

ምጽሓፍ ክትቅጽሎ ዲኻ?

ነዚ ክልተ ዓመታት፣ እዚ ጀሚረዮ ዘለኹ ሰራሕ ክሕዘኒ'ዩ። ጥዕናይ ጽቡቕ'ኳ እንተለኹ፣ እናነኣሰኩ ዘይኩነ ዕድመ እናወሰኸኩ እኸይድ ብምህላወይ ግን፣ ቦቲ ናይ ቀደም ስምዒት ኩነ ቅልጣፈን ህርኩትናን ምጽሓፍ ክንደየናይ ከይህሉ። ብዘኸኩን፣ ሓደ ነገር ክገብር'ዩ፣ ብኸመይ ግን ኣብ'ቲ ሰራሕ ምስ ኣተኹ ዝረኣ ክኸውን'ዩ።

ኣብ መወዳእታ መልእኽቲ እንተለካ?

ብቐዳምነት፣ ረኺቢዮ ዘለኹ ዓወት ውጽኢት ሰድራቤተይ - ብፍላይ በዓልቲ ቤተይ ኣብርሀት ሃይለ፣ ኣዕሩኸይን መሳርሕተይን ስለዘኸኩን፣ በዚ ኣጋጣሚ ንኹሎም ብልቢ ኣመስግን። ናብ መንእሰያት ዘመሓላልፎ ለበዋ ድማ፣ ብርእሱ-ተኣማንነት ክጽሕፉ እንተኹይናም፣ ዝገብርዎ ተበግሶን ኣጸሓሕፋን ብፍልጠት፣ ብንባብ፣ ብኸትዕ፣ ብምርምርም፣ ብሰራሕ ከሰፍሕዎ እላበዎም። ካልእ፣ ኣብ ዓለም ብዙሕ ዕድላት ስለዘሉ፣ መርበባት እናተወከሱ፣ ኣብ ከምዚ ዝመስል ውድድራት ከይፈርሑን ከይተሰከፉን ክሳተፉ'ውን ኣለዎም። እዚ ናተይ ሽልማት ንኸምዚ ሓደ መገዲ ዝኸፍት'ዩ። ፈቲንካ እንተ ዘይተዓዊትካ፣ ዓለም ትጽልምት ማለት ዘይኩነሰ - ጸገምካ ክትእርም'ዩ ዝሕግዘካ።

ብቐንዱ'ውን፣ ጸሓፊን ደራሲን ኩይንካ ዓቢ ነገራት ክትገብር፣ ብዘይ ውድቀት
አይከውንን'ዩ። እናወደቕካ፣ እናተንሳእካ፣ እናተነቐፍካ፣ እናተላሕጸጽካ፣ እናደመኻ. . .
ኢኻ ኣብ ዝብጸሕ ትብጽሕ፣ ዘሊልካ ኣይብጸሕን'ዩ።